

1903.
február 28.

A MI LAPUNK

9-dik sz.
II. évfolyam.

MAGYARORSZÁG ÖSSZES IPAROSAINAK ÉRDEKEIT SZOLGÁLÓ HETI KÖZLÖNY
S IPARTESTÜLETEK HIVATALOS LAPJA.

Előfizetési ár:
Egész évre . . . 4 korona.

MEGJELEN MINDEN SZOMBATON.

Előfizetési ár:
Félévre . . . 2 korona.

Felolós szerkesztő: Babós Elek. — Társ-szerkesztők: Lábdy Antal és König S. — *Kiadja a szerkesztőség.*

Szerkesztőség: Szeged, Csekonics-utca 1., ahová a kéziratok küldendők.	Lap-bizottság: Regdon Sándor építész. Brauswetter Ottó óragyáros.	Pálfy Dániel vasöntőde és gépgyáros. Braun János hangszer-készítő.	Kiadóhivatal: Szeged, Kárász-utca 7-ik szám. (Braun János hangszerkészítő), ahová a pénzek küldendők.
--	---	---	--

HETI NAPTÁR.

1903. márczius 1-től 7-ig. (Az évnek 9. hete.)

Márczius	1. Vasárnap:	Invocab.
"	2. Hétfő:	Szimpliczius
"	3. Kedd:	Kunigunda
"	4. Szerda:	Kázmér
"	5. Csütörtök:	Özséb
"	6. Péntek:	Jézus lánzsája
"	7. Szombat:	Aq. Tamás.

Sorshuzások márcz. 2-án: Bécsvárosi sorsjegy, Magyar vöröskereszt-sorsjegy, nyerevény húzás, Ugyanaz, törlesztési húzás, Bazilika-sorsjegy, nyerevény húzás, Ugyanaz, törlesztési húzás.

Válasz a „Levéltre.”

Midőn leközlöttük egy hazafias kereskedőnek a mi álláspontunkkal ellenkező közleményét, megigértük, hogy fölhasználjuk az alkalmat a kereskedői körökben a hazai iparpártolás némely módjának helytelen értelmezését helyreigazítani.

Gyakran halljuk kereskedőink roszalását az egyoldalú iparpártolás miatt. E körök nem helyeslik az iparpártolási mozgalmat, az ipari szövetkezetek alakítását; ezekben a közvetítő kereskedelem érdekeinek megrövidítését látják.

A kereskedelem, mint nem termelő, teremtő intézmény, hanem csak az élet szükségleteinek beszerzése körül a fogyasztók kényelmét szolgáló, járatlanságát pótló és majdnem mellözhető intézmény s így csak természetes, hogy a fogyasztó ott, a hol költséges szolgálatát nélkülözheti — mellőzi.

A közvetítés mellözése iránti törekvés, mint a takarékoság iránti hajlam megnyilatkozása, tapasztalható a mindennapi életben mindenütt s a kereskedőkön kívül a társadalom mely osztályának jut eszébe e miatt panaszkodni?

A szövetkezetek alakításának is az a célja, hogy közvetlen forrásból merítsen s a közvetítés mellözésével megtakarítást érjen el s így nem lehet kívánni, hogy a fogyasztó áldozatok árán is támogasson egy oly szervezetet, mely bár figyelemreméltó, hézagpótló, de nem mindenben

nélkülözhetlen, mert — hogy egy elcsépelet példával éljünk — nem a fogyasztó van a kereskedőért, hanem megfordítva.

Különbözik a szövetkezetek is megkülönböztetendők. Vannak fogyasztási és ipari áru-szövetkezetek; ez utóbbi, a melynek megalkotásán fáradozunk.

A fogyasztási szövetkezeteknek pusztán az a céljuk, hogy tagjaiknak alkalmat nyújtsanak lehetőleg első kézből olcsón beszerezni szükségleteiket s így a közvetítő kereskedelemtől elvonni — a hasznot. — Ezek tehát a kereskedők szempontjából, az érdekelt körökben képezhetik ugyan vita tárgyát s azt is megengedjük, hogy nemzetgazdasági szempontból különféleképp bírálhatók el, de nem tolhatók egy olyan nagyfontosságú mozgalom elé akadályul, mely az ország népességének boldogulásával áll összefüggésben.

Az ipari szövetkezetek azonban, melyek különben is átmeneti jelleggel bírók, egészen más természetűek s a közvetítő kereskedelemre nem károsak. Ezek célja a kis erők tömörítése, előlegek nyújtása, a készárúk értékesítése által az egyöntetű, kereskedelmi célra is alkalmas tömeges termelése, versenyképessé tétele s úgy a fogyasztókkal, mint a kereskedőkkel való megismertetése.

Igaz, hogy feladatai között találjuk a nyersanyagraktár-szövetkezetet is, melynek célja a közvetítő kereskedelem mellözésével, lehetőleg olcsón tagjainak nyers anyagot adni. Ez, egyoldalú fölfogás szerint, sérti a kereskedelmi érdekeket, de ha tekintetbe vesszük, hogy az ipari szövetkezetek főcélja nem a kereskedők megkárosítása, hanem a hazai kisipar fejlesztése, versenyképessé tétele, a *közvetítő kereskedelem részére való termelés*; ha tekintetbe vesszük, hogy kereskedőink most csupán oly külföldi cikkek árulnak, a melyek nyersanyagai nem ő tőlük valók s így azok után szintén mi hasznot sem élveztek, ezen szövetkezetek sem tekinthetők olyanoknak, melyek a kereskedelemre károsak, sőt mivel iparunk fejlődésével, versenyképességével közgazdaságunk az egész vonalon

fejlődik, a kereskedelemre csak előnyös lehet; annál is inkább, mivel fejlett iparnál ki van zárva lehetősége annak, hogy az iparos, vagy gyáros maga igyekezzék termelését értékesíteni s így közvetlen az ipari áruszövetkezetek útján kizárólag a kereskedelemre fog áthárulni az értékesítés munkája.

Mi nem kicsinyeljük hazai tekintélyes kereskedelmünket s elismerjük nemzetgazdasági fontosságát, sőt azt is, hogy a mint fejlett, versenyképes nagyipar kereskedelem nélkül nem képzelhető, azonképen ipar nélkül virágzó kereskedelem sem létezhetik.

Hogy míg külföldön a kereskedelem az iparnak nélkülözhetlen kellékeként tekintetik, a mi iparosságunk ellenséges érzülettel viseltetik az iránt, ennek oka a mi szerencsétlen gazdasági viszonyunk Ausztriával. Mert míg más fejlett ipari államokban a kereskedelem a hazai ipartermékeket értékesíti bel- és külföldön, mi által *hathatósan hozzájárul a nemzeti ipar fejlesztéséhez, hazája anyagi gazdagodásához*, addig nálunk kereskedőink pályájában tengődő iparunkra zudítják idegen országok fölösleges, ott értékesíthetlen selejtes ipari termékeit, mi által *tönkre teszik, fejlődésében megakadályozzák zsenye iparunkat*.

Ez a különbség köztünk és a külföld között. Ezért nem testvérek nálunk ipar és kereskedelem.

El kell ismernünk azonban, hogy iparunk jelenlegi állapota mellett kénytelen kereskedelmünk vele. De az igazságnak tartozunk annak kijelentésével is, hogy kereskedőink *nem is igyekeznek a hazai ipart még ott sem támogatni*, a hol erre a lehetőség meg van; holott kötelességük volna iparosainkat kisebb-nagyobb megrendelésekkel a kereskedelmi forgalomra alkalmas cikkek gyártására ösztönözni.

Ha tehát elfogadjuk levelirő azon állítását, miszerint a hazai kisipar termelése oly csekély — sajnos, hogy így van — hogy a hazai szűkséglet fedezésénél tekintetre sem méltó, akkor módjában áll a kereskedelemnek az összes hazai termelést állandólag lefoglalva tartani s így nem lesz ok érdekei megkárosítását látni az iparfejlesztési szövetkezetek alakításában, nekünk pedig attól tartani, hogy a szövetkezetek alakítása által ellenségünké lesznek kereskedőink és külföldi árakkal a hazai ipar tönkretételére fognak szövetkezni. *De különben is mi több hazafiságot és ésszerűséget tételezünk föl hazánk kereskedőiről, mint hogy ily hazafiatlan jegyverekkel történnek a haza közgazdasága s így a saját érdekeik ellen.*

Sajnos, hogy egyes esetekben tapasztalható a levelirő azon mondásának tünete, hogy: „a hazafiság szép dolog, de a megélhetés szükségesebb!“ Mi az olyan polgárt, a ki nem tud megélni a nélkül, hogy a hazafiság, a haza érdeke ellen ne vétsen, sajnálatra méltónak tartjuk és szívesen odaajándékozunk Ausztriának.

A ki a mi tevékenységünket figyelemmel

kiséri, meggyőződhetik arról, hogy mi munkánk közben nem rombolunk, hogy romokra építsünk; semmiféle fennálló szervezet, vagy rendszer ellen nem törünk s így a kereskedelem érdekei ellen sem; de azt már ne kívánja senki tőlünk, hogy az elhanyagolt hazai kisipar szolgálatában az erősebb kereskedelmi érdekek szolgálatát is feladatunk közé sorozzuk, sőt a tőlünk megszokott nyíltsággal kijelentjük, hogy igen is, a jövőben is egyoldalulag csupán csak a hazai ipart kívánjuk szolgálni s ezen utunkban semmiféle akadály vagy megfélemlítés minket feltartóztatni nem fog.

A kereskedelem elég erős és művelt arra, hogy a mi szolgálatunk nélkül is megvédje a maga érdekeit.

Eszmecsere.

I.

Az orsz. iparegyesület meghívására Szterényi József miniszteri tanácsos, a „Kisipar jövőjéről“ az összes szakosztályainak e hó 21-én tartott együttes ülésén fölolvastatott.

Elismeréssel adózunk fölolvastatásának, hogy kifejezésre juttatta nézeteit, melyekben igen sok tanulság rejlik és melyek méltók a legtagabb körben megismertetésre nemcsak azért, mert a magyar kisipar ügyeinek egyik leghivatottabb képviselőjének nézeteivel ismerkedünk meg, hanem azért is, mivel alkalmunk nyílik egyes tételekre megtenni észrevételeinket, melyek jólehet szűkebb keretben fognak mozogni, de határozottan a gyakorlati életből merítvük.

Az értekezést alább szó szerint hozzuk és csak annak befejezése után fogunk foglalkozni vele a mi szempontunkból, mit már ezuttal jóakaró figyelmébe ajánlunk a t. fölolvastatásnak és olvasóinknak egyaránt.

* * *

„Az iparpolitika és iparfejlesztés egy fontos, nehéz részletét ragadom ki ma, hogy az Országos Iparegyesület megtisztelő felhívásának eleget teendő, arról véleményemet röviden elmondjam.

A *kisipar* ez a részlet. Az a kisipar, melynek halálharangját kongatták meg már sokan. Az a kisipar, melynek viszont nagy közgazdasági jelentőségét hangoztatják mások. Az a kisipar, mely — bármint is fogjuk fel jelen helyzetét és bárminőnek is lássuk jövőjét — állami és nemzeti szempontból még mindig hatalmas tényező, mert — ne feledjük — hazánk kereken tizenkilencz milliót tevő lakosságának legalább huszad-részét teszi családtagjaikkal együtt a kisiparos népesség; oly tényező, mely fölött még azok szempontjából sem lehet egyszerűen napirendre térni, a kik ennek halálharangját kongatják.

Nem pedig azért, mert egyrésről oly iparban szegény országban, mint Magyarország, az

ipari termés bármily csekély része is — ha egészséges alapokon nyugszik — jelentőséggel bír; másrészt a kisiparnak különösen vidéki városi központjainak szempontjából van kiváló fontossága, azon középpontok érdekeiből, melyeket eredetileg tulajdonképen ezek alkottak, melyeknek legerősebb elemeit képezték egykor, olyannyira, hogy vannak tekintélyes városaink, melyekben még a XVIII. században is tanácsbeli sem lehetett más, mint iparos, — az akkori termelési viszonyok szerint természetesen kisiparos.

A kisipar jelentősége hazai viszonyaink közepette annyival nagyobb, minthogy gyár-
iparunk — egyes ágazatoktól eltekintve — még aránylag szerény és bár rendszeres fejlesztésére minden lehető megtörténik, olyan rohamos fejlődésére, hogy a kisipar jelentőségét csökkentse, reményünk még soká nem lehet, vagyis a kisipar még soká fontos termelési tényezőnk lesz.

De még azt is feltételezve, hogy gyár-
iparunk a közel vagy távol jövőben az eddigieknél erőteljesebb lendületnek fog indulni és így a termelési viszonyok lényeges átalakuláson fognak átmenni, még akkor is fontos iparpolitikai tényező marad a kisipar, fejlesztésének kérdése pedig még akkor is egyike lesz a legfontosabb kérdéseknek.

Sőt akkor még inkább. Ez esetben ugyanis előtérbe lép a gyári és kisipar közötti ellentét, az a hatás, melyet bizonyos ágazatokban a gyári termelés a kisiparra tesz, nemcsak azáltal, hogy ez leszorítja eddigi teréről, vagy legalább is korlátozza azon, hanem azáltal is, hogy újabb termelési alakulásokat teremt, melyen az előrelátó kisiparnak nagy elhelyezkedési tere kínálkozik.

Erről a kérdéstről akarom igénytelen nézetemet — a mennyire ezt egy felolvasás szűk kerete megengedi — röviden elmondani. Lehet, sőt valószínű, hogy alig mondok újat. Nehéz is volna, annyit megbeszélt tárgy ez.

Egyet azonban kétségkívül fogok mondani: *igazságokat*. Ezeket pedig nem lehet nálunk eléggé hangoztatni, különösen kisipari téren, a melyen nap-nap után kell a legtévesebb eszmékkel megküzdeni, a mi annyival nehezebb, mert maga az érdekeltség nagy része sincs tisztában sem helyzetével, sem jövő alakulatának esélyeivel, még kevésbé pedig az annak lehető irányítására igénybe vehető, alkalmas eszközökkel.

Innen van, hogy iparosságunk — értve alatta mindig a kisipart, — az alkotmányos élet helyreállítására óta egészen figyelmen kívül hagyta legközvetlenebb érdekeit és minden erejét a lehető legnagyobb kitartással és szívóssággal egyes-egyedül az ipartörvény érdekében folytatott küzdelmére használta fel és mikor előbb az egyik, majd a másik — ma is fennálló — ipartörvényt megkapta, akkor sem vette még észre, hogy a hosszú küzdelem mennyire kimerítette, hanem előlről kezdte azt, most már az ipartörvény revízióját sürgetve, melynél a szabad ipar elvének ostromlása a képesítés szigorításának és leg-

utóbbi napjainkban már a régi czéhrendszer visszaállításának követeléséhez vezetett.

Senki sem fogja állítani, hogy az iparos érdekeknek megfelelő ipartörvény nem bír felette nagy befolyással az iparosság viszonyainak és magának az iparnak is alakulására és hogy az iparosság ezirányu küzdelme nem volna a legnagyobb mértékben tiszteletreméltó. Ily állítás egyenes abszurditás volna. De viszont az sem tagadható, hogy a legideálisabb ipartörvény is hatálytalan marad, ha elsenyedni, elernyedni engedtetik maga az iparosság, mert akkor végre meglesz a kívánt törvény, de nem lesz kire alkalmazni előnyeit.

Abban a szivós küzdelemben pedig épen erre nem volt tekintettel kisiparos osztályunk; az erőgyűjtéssel, a változott viszonyokkal és ezeknek a kisiparra való hatásával nem törődve, átengedte magát a sors kényének-kedvének, mignem a rohamos hanyatlás továbbterjedésének megakadályozására az államhatalom lépett közbe, iparpolitikájába és iparfejlesztési terveibe bekapcsolva a kisipart is és ezzel tudtára ébresztve a kisiparosságot annak, hogy bármily fontos legyen is az ipartörvény revíziója, ezenkívül van még más eszköz is, melylyel a kisiparon segíteni lehet. Itt kezdődik ezután a komolyabb fordulat a kisiparban. Az ipartörvény revíziójának követelése mellett a fegyencziparral, a tanonczüggel, az iparoktatással, a szövetkezéssel, az iparosnyugdíjjal, a gépek használatával és a közműhelyekkel is behatóbban kezdenek foglalkozni maguk kisiparosaink, a távolabbi célokért küzdve nem mellőzik már a közelebbieket, a szorosabb értelemben vett anyagiakat sem.

Ezeket kívántam konstatalni, mielőtt tulajdonképeni tárgyamra térnék. Egyrészt, mert reá kellett mutatnom arra, hogy a viszonyok alakulásában igen nagy része van magának a kisiparosságnak is, másrészt, mert kifejezést akartam adni annak a ténynek, mint másik igazságnak, hogy hazai kisiparosságunk ma már sokkal gyakorlatibb alapon áll és már ezzel egymagával is közelebb hozta ezt a nehéz, de fontos kérdést kedvező megoldásához.

Ha keressük a megoldást, mindenekelőtt tisztában kell lennünk magával a helyzettel.

Melyek tehát a mi kisiparunknak bajai?

Két főcsoportra fogom azokat osztani: külön az iparpolitika és külön az iparfejlesztés körébe tartozókra.

A kettő között ugyanis különbség teendő. Az iparpolitika felöleli ugyan az iparfejlesztést is, mely csak része annak, de előbbivel jelezni akarjuk az általánosabb és inkább törvényhozási körbe eső részét a kérdésnek, az utóbbival inkább az anyagiakat. A kettő együtt adja meg a helyzet tiszta képét és aki foglalkozni akar a kisipar kérdésével, nem mellőzheti egyiket sem.

Az iparpolitikai feladatokat illetőleg az itt mutatkozó néhány legfőbb bajt veszem előbb

sorra. Egyrészt ezek fundamentális jellegűek, másrészt lehetetlen volna ezzel a kérdéssel foglalkozva, nem szólni az ipartörvény revíziójáról.

Az 1884. XVII. t.-cz. tudvalevőleg nem egységes alkotás. Nagyevű tervezője, közgazdasági életünk ezen nagyérdemű előharczósa, a magyar iparpolitika tulajdonképeni megalapítója, nem tudta egészen érvényesíteni benne tiszta elveit, kénytelen volt kompromisszumot elfogadni. Innen ennek az egyébként maradandó becsű alkotásnak nem egy ellentétes rendelkezése. Ennek a törvénynek revíziója ma már tényleg szükségét képez nálunk, még pedig nemcsak kisipari, hanem gyáripari és szociálpolitikai szempontból is.

Azóta, hogy ez a törvény nálunk megalkotott, Ausztria is, Németország is és más államok is, ismételtén módosították ipartörvényeiket, aminthogy a változott viszonyoknál fogva ez szükséges is volt, mert bármily kívánatos legyen is a gazdasági kihatású törvények lehető állandósága, viszont elvitázhatatlan tény, hogy az ily törvényeknek a változó viszonyokhoz kell alkalmazkodniok, tehát a viszonyok változásával az ily törvényeknek is módosulniok kell.

Igy a mi ipartörvényünknek is.

Amikor megalkotott, a szabad ipar és a szabad kereskedelem volt uralmon. A közgazdasági élet azonban nem a szabad fejlődés elvei szerint alakult, hanem a védő-irányzat került úgy kereskedelmi, mint iparpolitikai téren világszerte tulsulyra.

Innen van, hogy némely helyen — mint például Ausztriában — a lehető legszigorubb képesítési rendszer hódított, másrészt — mint például Németországon — a szabad ipar elve, de messzemenő korlátozásokkal.

Melyik rendszer a helyesebb, annak taglásába ma nem bocsátkozom.

De jelezni kívánom, hogy ipartörvényünk revíziójánál ez egyik és a kisipar szempontjából *a legfontosabb megoldandó kérdés*. Nem érdektelen tudnunk, hogy Ausztriában a szigorú képesítési rendszer nem tudta gyökeresen megváltoztatni a kisipar helyzetét és bajait, az — bár más intézkedések következtében is lényegesen javult — még mindig nagy küzdelmet folytat léteért. Németországban ellenben a szabadabb felfogás mellett alkalmazott korlátozások kedvező hatásnak voltak; a kisipar helyzete ott sokkal szilárdabb ma, mint volt azelőtt.

Mindkét rendszernek vannak előnyei is, hátrányai is; a viszonyok szabják meg itt az irányt. Azoknak kell nálunk is döntőnek lenniök a kérdés elbírálásánál.

Az a rendszer azonban, mely nálunk ma létezik, hogy van képesítés és még sincs, ez tényleg tarthatatlan, ennek megfelelő módosítása okvetlenül szükséges.

Ebben a tekintetben az új ipartörvénynek gyökeresen kell tisztáznia a helyzetet.

Egy másik igen nagy baja a mi ipartörvényünknek, illetve gyakorlatunknak és nagy akadálya a fejlődésnek az *inasügy* rendezetlensége.

Megoldást igényel első sorban az inastartás joga és mérve. Ma az a való helyzet, hogy a jobb mesterek — az inasok tartásával járó terhek miatt — nem tartanak inasokat, míg mások tulnyomó mértékben ilyenekkel dolgoznak. Vannak műhelyek, melyek egyáltalán nem foglalkoztatnak segédekét, hanem csak inasokat, másokban egy-egy segédre viszont aránytalanul nagyszámu inas esik.

Mindkét esetben egészségtelen verseny áll elő, mert az inasmunka természetesen olcsó, tehát az illető mester olcsóbban termelhet, — de egyuttal rosszabbul is — e mellett azonban kockára tétetik a jövő iparos nemzedéke, a mennyiben senki sem törődik az inasok tényleges kiképzésével, úgy, hogy az ily uton szerzett képesítés igazi veszélyévé válik a kisiparnak, vagyis ez is azt mutatja, hogy a képesítés egymaga — bármily nagy körre terjesztessék is ki — nem képes a kontárság ellen biztosítékot nyújtani.

Az inasok tekintetében — egyes iparágakat kivéve — nagyon szomorú kisiparunk helyzete. Az erre vonatkozó adatok régi erős kisiparágainknak fokozatos kiveszését mutatják.

Csak néhány adatot és iparágat erre szembeállítva az önálló vállalkozók, tehát ipari műhelyek számát az azokban foglalkoztatott inasok számával.

A cipész (és csizmadia) iparban 56.835 önálló vállalkozónál 25.572 inas van; a kovácsiparban 26.540 önálló vállalkozónál 9.377 inas; a szabóiparban 21.761 önálló vállalkozónál 11.774 inas; az asztalosiparban 17.433 önálló vállalkozónál 9021 inas; a kocsigyártóiparban 13.401 önálló vállalkozónál 3177 inas; a szücsiparban 4407 önálló vállalkozónál 947 inas; a bádgosiparban 2721 önálló vállalkozónál 1797 inas; a szijgyártóiparban 2692 önálló vállalkozónál 1009 inas; a kalaposiparban 1700 önálló vállalkozónál 260 inas; az esztergályosiparban 1133 önálló vállalkozónál 452 inas; kárpitosiparban 955 önálló vállalkozónál 514 inas; végül a könyvkötőiparban 601 önálló vállalkozónál 520 inas van.

Egytől-egyig régi magyar, jellegzetes kisipari ágak és mindannyinál látjuk a jövő kisipar csökkenő irányzatát. A cipésziparban már 31.263 műhely dolgozik inas nélkül, a kovácsiparban 17.163, a szabóiparban 9987, az asztalosiparban 8412, a kocsigyártásban 10.224, a szücsiparban 3460, a bádgosiparban 924, a szijgyártóiparban 1683, a kalaposiparban 1440, az esztergályosiparban 681, a kárpitosiparban 441, a könyvkötőiparban 81, vagyis a felsorolt tizenkét iparágból nyolczban a műhelyeknek közel kétharmada, a többiben — egynek kivételével — majdnem fele, de több, mint harmada,

inasok nélkül dolgozik már, feltéve, hogy az inasokkal dolgozó műhelyek mindegyikére csak egy-egy inas jutna, holott ez tudvalevőleg nem úgy van, az inasok száma sok műhelyben kellenél jóval nagyobb, vagyis valószínű, sőt bizonyosra vehető, hogy az inas-nélküli műhelyek száma jóval nagyobb, mint a mennyit kimutattunk. A kisipar tehát — ha iparosnépességünk általában emelkedő irányzatot mutat is, és ezt örömmel kell konstatálnunk, mert ez azt jelenti, hogy iparunk a maga összességében nemcsak nem mutat hanyatló tendenciát, hanem ellenkezőleg, emelkedő vonalban van — rohamosan hanyatlík és ha emelkedik is a kisiparban az önálló vállalkozók száma, az korántsem jelent fejlődést, hanem annak a szerencsétlen irányzatnak következménye, hogy aki nem tud mint segéd boldogulni, egyszerűen iparigazolványt vált és önállósítja magát.

Ime, ismét annak bizonyítéka, hogy a képzés önmagában nem bír azzal a hatással, melyet tőle sokan várnak.

A reánk nézve fontosabb és kiterjedtebb kisipari ágak között csak egy van, a mely lényegesen emelkedő irányzatot követ, a lakosság, melynek 4576 műhelyében az inasok száma 5831, vagyis itt egészséges fejlődéssel állunk szemben, ebben biztosítva van a jövő már legalább két nemzedékre, míg amazokban, a melyek már inasok nélkül állanak, legnagyobb részük általában minden segédszemélyzet nélkül, a lét utolsó fokáig értünk, melyen túl a megsemmisülés következik.

Az inasügynél több fontos részletkérdés lesz megoldandó, mindmegannyi vitális érdeke a kisiparnak.

Ilyenek az inas előképzettsége, az inasiskola sikeres elvégzésének kötelezettsége, az inastartás jogának és a gyakorlati kiképzés idejének kérdése.

Az inasok előképzettsége kérdésében örvendetes módon hódítanak tért maguknak az iparosoknak fokozottabb kívánalmi, melyek nagyon alkalmasak arra, hogy a kisipar színvonalának emelésére hassanak.

Örvendetes jelenség — a mit csak mellékesen kívánok felemlíteni, — hogy e téren a kereskedelem képviselői is sorompóba állanak, mire nézve utalni kívánok arra a figyelemreméltó mozgalomra, melyet legutóbb az egész ország egyik legelőkelőbb posztó-kereskedője a budapesti kereskedelmi és iparkamarában megindított, melynek csak azért nem volt nagyobb eredménye, mert az érdekeltség már a közel jövőre várja az ipartörvény revízióját, melynél óhajait és így az erre vonatkozó javaslatot is módjában lesz érvényesíteni.

Az inasüggyel kapcsolatos a *tanonciskola* kérdése, ezeknek átalakítása kisebb ipari szakiskolákká, vagyis a szakirányú oktatás érvényesülése legalább a városokban.

A gyakorlati igények kellő érvényesülésével szervezett iparosoktatáson épül fel a jövő ipara. A komoly szaktudással vértézett, a szükséges műveltséggel felfegyverkezve, csak félig-meddig kedvező viszonyok között is biztos utján halad jövője felé az iparos. Teljes függetlenségét csak a kellő műveltséggel párosult szaktudása biztosíthatja, ez a függetlenség pedig nemcsak ipari, hanem állami érdek is. Csak független elemekből álló társadalom lehet valóban erős, csak erős társadalom alkothat egészséges államot.

A függetlenségnek ezt az eszközt adja meg a helyesen szervezett iparoktatás. Alapját bőlesen fektette le ipartörvényünk megalkotója, mely alap megszilárdítása körül legnagyobb érdeme az országban épen az országos iparegyesületnek van. Új ipartörvényünk e tekintetben szilárd alapra talál, melyre megnyugvással építhet tovább.

Az *ipari igazgatás és az iparosság szervezete* az a további alapvető kérdés, mely az egész ipar, de különösen a kisipar érdekében megoldásra vár. Ez egyúttal egyik legfontosabb függő iparpolitikai kérdésünk.

Fenntartani-e a jelenlegi szervezetet, mely önkéntes alakulat, némi autonómiával is, avagy kötelező szervezetről gondoskodni-e a lehető legszélesebb körű autonómiával, egyesítve egy keretbe az ipar minden ágát és képessé téve az ipart arra, hogy — bizonyos rendészeti ügyektől eltekintve, melyek a politikai hatóságok működésétől nem választhatók el — a maga ügyeit hatósági jelleggel az egész vonalon, első és másodfokban is maga intézze?

Ezzel viszont kapcsolatos a társulási kényszer kérdése is.

(Folytatjuk.)

Válasz

a „Megszivlelésre“ című közleményre.

— Irta: Kiss József, B.-Csaba. —

V.

(Folytatás.)

Tek. szerkesztőség!

Nem tudom, nem leszek-e terhükre jelen soraimmal, melyekkel előbbi fejtegetéseimet óhajtom kibővíteni.

*

Miután a létesítendő ipari szövetkezetekről és a németországi gyárakban szerzett ezirányú tapasztalataimat előbbi közleményeimben csak hézagosan vázoltam, áttérek még azon megfontolást igénylő módosításokra, melyeket követnünk kell, mielőtt a kisiparost nagyiparossá át nem alakították.

Mint már érintettem, nem vagyunk eléggé képzetek s a jelenlegi szaktudományunkkal a nagy, illetve a külföldi iparral versenyezni nem bíránk, első főladatunk, hogy a szövetkezetek

letesítésével egyidőben művelt iparosokat és értelmes munkásokat kell nevelnünk, a kik ugy a kereskedelmi ismeretek, mint a természet- és vegytani tudományból is birjanak némi ismerettel, mert velünk művelt államok szívesen keresik az összeköttetést.

A szövételkezés nagy előnyére fog válni a kisiparosoknak, miáltal egyenlően jobb létre teszünk szert, egymást jobban megismerjük, megszeretjük, nem leszünk egymásnak ellenségei a verseny által. A szövételkezetek létesítése mellett más irányban is művelődnünk kell folyton, mert ha például gyárat létesítünk, de a magunk és munkásaink szakismereteit nem fejlesztjük, mi magyar kisiparosok nem emelkedhetünk soha a külföldi nagy vagy akár csak a kis iparral egy színvonalra. Hogy mikép gyarapítsuk ismereteinket, ezt előző cikkemben már érintettem; ezt állapítsák meg az arra hivatott körök. Ehhez azonban pénz kell. De hol vegyük a pénzt? miker oly szegények vagyunk. Hiszen tőkepénzeseink pénzüket inkább uzorára adják ki, vagy más jól jövedelmező ügyletekbe fektetik, az iparra nem is gondolnak. Persze. hisz a hazai ipar oly jelenték-telen, hogy az nem fizethet állandóan 30—50%-ot.

Pedig mely vállalat hoz nagyobb jövedel-met, mint az ipar? Egy sem. Ott van pl: Ausztria, Német- és Franciaország, Amerika. Ezen országokban vagy világrészben a tőke-pénzesek összes tőkejüket megehetnek addig, ha arra várnának, míg pénzüket uzorára kiadhat-ják; ott a tőkepénzesek pénzüket csakis ipar-vállalatokba fektetik. Ezen nemzetek, a pénz-szerzésnek csakis ezt a módját ismerik.

Kérdem: elhihető-e az, hogy az ipar nem jövedelmez 30—50%-ot? Az igaz, hogy Magyar-országon jelenleg még nem, de külföldön, a fejlettebb iparállamokban még 100% ot is jöve-delmez. Nohát ha léteznek ily államok a föld kerekéségén, miért nincsenek hazánk kisiparosai is abban a helyzetben, hogy magukat is ezek közé sorolhatnák; hiszen ha a magyar világhírű vitéz és vezér, mi lehet az oka, hogy iparunk oly hátra van?

Az, hogy az osztrák sógornak érdekében van, hogy ne fejlődjünk és hogy mi továbbra is beviteli piacza, fejős tehenei maradjunk.

Tőkepénzeseket tehát ily silány ipar mellett nem foghatunk. Ugy kell a kisiparosoknak szervez-kedni, hogy az államnak szervezkedésünk nyom-atékosan feltűnjék, hogy észhez kapva, azt mondhassa mozgalmunkra: no most már nyil-vánosan elismerjük, hogy a magyar kisiparos eléggé érett, álljunk segítségére. Ez által ugy országunknak, mint az iparos nemzedéknek há-láját vivjük ki. Ha ily elismerésben fogunk az állam részéről részesülni, akkor ne féljen dicső Magyarországnak és a lenyűgözött kisipar, rö-g-tön fognak seregéstől jelentkezni mellénk a tőkepénzeseink, mondván: hallod-e te derék iparszövetkezet, vegyél magad mellé társnak,

neked van szakismereted, nekem meg pénzem. Igy kell ennek lenni, mert ha nem, akkor a magyar nemzet a történelemé.

Most már ennyi bevezetés, utmutatás és magyarázat után minden kisiparos, különösen minden ipartestület beláthatja, hogy jövő iparunk alapját mikép rakjuk le? Azt már tudjuk, hogy műveit iparosoknak és egyszersmint kereskedők-nek is kell lennünk és művelt munkásokat kell teremtenünk. Igen, művelődnünk kell, iskolázás. tanulás, felolvasások, hasznos eszmecserék, olvas-mányok által. De kik lennének arra leghivatot-tabbak, hogy a kisiparos művelődjék? Kik mások, mint az ipartestületek és kik tesznek mű-velődésünkért legkevesebbet? Kik mások, mint az ipartestületek! Hogy van az, hogy éppen a leghivatottabb ipartestületek, melyeknek ezt szorgalmazni kellene, ilyen működést nem kez-deményeznek? . . . Hiszen csakis az ipartestü-letek láthatják legjobban a kisiparosok nyomo-ruságos küzdelmet már abból is, hogy azt a csekély tagsági díjaikat sem birják pontosan meg-fizetni. És ha kérdezzük az évi közgyűlésen, miért van, hogy ennyi tagdíjjal vannak hátra-lékban? Azt felelik, hogy az minden ipartestü-letnél így van; az iparos mindent szeret, csak fizetni nem. Azért, mert nyomorog! És miért nyomorog? hiszen Magyarország talaja különb mint Németországé, itt jobb módban kellene a kisiparosnak élni, mint Németországban; itt minden megterem bőven és mégis nyomorgunk? Ez onnan van, mert nem vagyunk elég mű-veltek s mert nincs kiviteli iparunk.

(Folyt. köv.)

Iparpártolás a gyakorlatban.

Szomorú látvány tárul szemünk elé, ha az önfentartási gondok közepette időt szakítunk magunknak elmélkedni a felett: valjon mi is az az annyiszor és minden oldalról hangoztatott hazai ipar-pártolás? Mert ezen nyargal most mindenki s a sok száz hazai lap között egyetlen egy sincs, a mely — hogy is mondjuk — nem hivatásszerűleg foglalkozik ezen, a jelenben háládatosnak mutatkozó igével, vagy eszmével.

Nem helytelenítjük, sőt elismeréssel vagyunk valamennyinek jóindulatáért; hisz tudjuk, hogy az öreg tölgyet sem lehet egy csapással ledön-teni, kiirtani; tudjuk, hogy a szokássá vált rosszat is csak lassankint lehet elhagyni és a romlott tulajdonságokat jó mederbe terelni; de ha e tekintetben eredményt óhajtunk elérni, mindenben jó példával kell előljárnunk és át-gondolt számítással cselekednünk, nehogy éppen az ellenkezőjét érjük el célunknak.

Társadalmunknak minden rétege örömet leli abban, ha mondhatja: „pártoljuk a magyar ipart“ és azt hiszi mindenki, hogy ezzel eleget tett feladatának.

Mi, iparosok, köszönettel vesszük, ha a komoly akarattal párosult jóindulat a magyar iparnak fellendítéséhez hozzájárul, de sajnos tapasztaljuk, hogy a magyar iparnak pártolását éppen azon elemek nem vesszik komolyan, a melyeknek módjukban, *sőt kötelességükben* állana a közszájon forgó óhajnak odaadással megfelelni.

Az, hogy alakulnak itt is ott is iparpártolási egyesületek, melyek kisebb-nagyobb anyagi áldozatokat hoznak önként, talán azért, hogy neveik a jó hazafiak sorában szerepelhessenek a közügyek mezején; de ez nem ér semmit, ha az iparpártolás céljából alakult egyesületek tagjai nem testtel lélekkel követik az általuk megállapított alapszabályok határozmányait, ha ők — mint tehetősök — maguk is az idegenből szerzik be szükségleteiket, habár ezeket nemcsak a hazában, hanem még lakóhelyeiken is ép oly jó kivitelben és talán nem is drágábban mint egyebütt megkaphatják.

Alamizsnák időközönkénti kiosztását az iparosok között nem lehet, nem szabad iparpártolási mozgalomnak nevezni, mert ez csak megszégyenítő és lealázó iparosságunk összességére. A jóakarát illeteni megnyilatkozása iparosságunk önértetére inkább káros, mint hasznára lehet és a magyar iparpártolás ezen lábrakapott irányával tanácsosabb felhagyni, mint folytatni.

Ha azt akarjuk, hogy a hangoztatott iparpártolás erkölcsi és anyagi eredménnyel legyen összességünkre, úgy ne díjazásnak vagy segélyezésnek nevezett, valljuk be őszintén — megalázó alamizsnát osztogassunk önálló iparosainknak, hanem igyekezzünk őket *szakbeli megrendelésekkel támogatni* a helyett, hogy a kereskedőknek külföldről származó kész áruit vásároljuk, mivel a kész áru, melyet a kereskedő kisebb-nagyobb haszon ellenében elárúsít, ha szemre néha talán tetszetősb is, de mint gyári munka sohasem lesz oly gondosan elkészítve, mint ha mi azt a mesterénél *megrendeljük*. Így a megrendelő is jobban jár, mintha máskint cselekszik.

Tagadhatlanul nagy szerepe jut ebben, a mi a legjobb akaratot is megakasztja — a hitelnek és ez gyakran gátolja az iparost egyik-másik megrendelést elfogadni; de helyesen cselekszik-e a vevő, ha hitelbe vásárol nagyobb összegekre rugó árut vagy iparcikket? Nem-e helyesebb eljárás az, mintsem hitelbe drágán vásároljon, ha szükségletét fokozatosan szerzi be? A hitel-áru rendszerint drágább és sajnos, még akkor is jó, ha nem is felel meg az igényeknek, a mi mellett az adós a hitelezőnek lekötöztettségévé is válik.

Mindezt ki lehet kerülni, ha a kisiparosnál rendeljük meg szükségleteinket fokozatosan, a mivel nem csak önmagunk javát mozdítjuk elő, hanem a kisiparosnak boldogulását is előbbre segítjük.

Vajha ezen szavaink elhatnának palotában és kunyhóban egyaránt, akkor mihamarább fel-

szabadulna a magyar ipar, a hangoztatott — de a jelen rendszer mellett értéktelen, az iparosságra lealacsonyító professzionális iparpártolástól és az iparos-osztály becsülete és érdeme szerinti munkához, kenyérhez és tisztességes keresethez juthatna, mivel a jelen rendszer nem egyéb, mint falra dobált fövetlen borsó.

— cs.

Kereskedelmi és iparkamarák.

A miskolczi kereskedelmi és iparkamara f. hó 17-én tartotta alakuló gyűlését, melyen a központi bizottság részéről dr. Szentpáli István, Miskolc város polgármestere elnökölt s mindenekelőtt jelentést tett, hogy a választások az egész kerületben szabályszerűleg befejeztettek. Ennélfogva a kamarát az 1903—1908. évi időszakra megalakultnak jelenti ki. Majd felhívja az ülést az elnök-választásra. Lichtenstein József beltag indítványára elnökké nagy lelkesedéssel újból s most már ötödizben, egyhangulag Radvány István kir. tanácsos megválasztott. A küldöttséggel megjelenő elnököt dr. Szentpáli melegen üdvözli s az ülés szünni nem akaró ovációban részesíti s hozzá Koos Soma és Pfligler Ferencz intéznek a kamara nevében üdvözőlő beszédet, a miket Radvány István kir. tan. mélyen meghatva köszön meg. Majd az alelnökválasztás következett. A kereskedelmi osztály elnökévé Weisz József beltag indítványára közfelkiáltással Koos Soma F. J. r. l., ker. tanácsos választott meg, most már harmadizben s ugy elnök, mint az osztály részéről Weisz József üdvözlik melegen. Az iparososztály elnökévé Putnoki Antal beltag javaslatára ugyancsak közfelkiáltással Pfligler Ferencz az osztálynak már szintén két szakaszán volt alelnöke, választott meg s őt is úgy elnök, mint osztálya részéről Putnoki Antal üdvözölték. Majd Radvány István kir. tanácsos elnök javaslatára nagy lelkesedéssel táviratilag üdvözli az ujjáalakuló kamara Láng Lajos minisztert és Wickenburg gróf államtitkárt, biztosítván őket a kamara bizalmáról és ragaszkodásáról. Végül elismerését és köszönetét fejezte ki a kamara dr. Szentpáli István polgármesternek az ülés bölcs és szeretetteljes vezetéséért.

A mesterinas védelme.

A Fővárosi Iparosok Körében a Szabad Lyceumtól rendezett előadások sorozatában folyó hó 11-én Gerster Miklós közp. kir. iparfelügyelő érdekes előadást tartott a mesterinasok védelméről.

Az előadás meghallgatására a körtagok nagy számban gyűltek egybe. Thék Endre kör-elnök üdvözőlő beszéde után az előadó vette át a szót. Az inasnevelés fontosságának ecsetelése

után megismertette Németország, Ausztria és hazánk idevágó törvényhozását. Majd előadta a mesterinas mesterségbeli és iskolai nevelésének hibáit, az inas jelenlegi helyzetét. Végül előadta és megokolta a célirányos inasnevelés föltételeit.

Legfőbb feltételnek azt állította oda, hogy a kívánatos törvényes rendelkezések keretében az inasnevelés tüzetes módját a kézműesség maga szabhatja meg, ugyisintén a saját felfogott érdekében a megszabott módot erős kézzel maga hajtsa régre. A kívánatos fontosabb törvényes rendelkezéseket a következőkben állapította meg: Mesterinast csakis mesterségében teljesen jártas, erkölcsileg kifogástalan, nagykoru mester fogadhasson fel. Inasnak csupán oly gyermek szegődhessen, a ki legalább a polgári iskola negyedik osztályát elvégezte. (Jó volna, de kivihetlen óhaj! Szerk.) A tanulás ideje négy esztendőnél tovább ne tarthasson. Az inas a tanulás egész ideje alatt inasiskolába, illetőleg szakiskolába járni és minden esztendőben az ipartestülettől rendezendő munkakiállításán részt venni köteles legyen. (A megkívánt négy polgárral rendelkező fiút inasiskolába küldeni, képtelenség: hisz az inasiskolában jobbadán csak a—b—c-t tanulnak. Szerk.) A mester tartozék inasát kellő mesterségbeli és erkölcsi nevelésben, s ha egészen magához fogadja, megfelelő ellátásban részesíteni. Az inastartás jogát az iparhatóság vonja meg, mihelyest a mester kötelességeit inasával szemben durván megszegi vagy akár testi, akár erkölcsi, akár szellemi fogyatkozás miatt inasnevelésre alkalmatlanná válik. Minden egyes esetben, sőt egyes mesterségekkel szemben, a műhelyenként tartható inasok számát az iparhatóság kötelezően szabhatja meg. (Ez volna a legüdvösebb intézkedések egyike. Szerk.) Minden inas felszabadulásakor legényvizsgálatot tegyen. Ne legyen szabad az inast éjjel és a rendes munkaidőn túl dolgoztatni. Kézműves mester fiatal munkás címén munkába ne fogadhasson fel. Az ellenőrzést az ipartestület maga gyakorolja. Az ipartestületek megfigyelésére pedig kézműveskamarak szerveztessenek. Az inasnevelés kötelező szabályait a kézműveskamara állapítsa meg. Az ipartestület mindenütt inasotthont teremtsen.

A nagy tetszéssel fogadott előadásért végül Thék Endre elnök a kör köszönetét fejezte ki Gerster Miklós iparfelügyelőnek.

Pályázati hirdetmény.

Az országos iparegyesület a földmivelésügyi m. kir. miniszter urnak s az érdekelt zsirkereskedőknek hozzájárulásával ezennel nyilvános pályázatot hirdet egy a zsirszállításra télen és nyáron egyaránt alkalmas hordóra, a következő feltételek mellett.

1. A pályázatban részt vehet minden magyar honpolgár.

2. A természetben bemutatandó, hivatalosan ürméretezendő hordónak $3\frac{1}{2}$ akó (190—200 liter) ürtartalommal kell birnia és nagyban való előállításnál 2.20--2.30 koronánál többbe kerülnie nem szabad.

3. A hordó készítésére bármely hazai fanem használható föl, a mely tartósságra megfelelő, a zsir be-, vagy átszivárgására nem alkalmas és a zsirnak izt, szagot vagy színt nem kölcsönöz.

4. A hordó külső megjelenésében a jelenleg használt és magyar zsirhordóként a külföldön is ismert hordóktól, a mennyire csak lehet, eltérnie nem szabad.

A dongák összedolgozásának s az abroncsolásnak olyannak kell lennie, a mely a célnak teljesen megfelel s a kitüntetendő ár fejében követelhető is.

6. Minden hordóhoz részletes költségcsámítás melléklendő, a melyből ugy az anyag ára, mint a munka költsége, beleértve a polgári hasznót is, pontosan kivehető legyen.

7. A pályázat 1903. évi márczius 26-án déli 12 órakor jár le, a mely határidőig a pályázók hordóikat a Magyar műhely és raktártelep részvénytársaságnál (Váci-ut 74. sz.) tartoznak átadni vagy vasuton oly időben feladni, hogy azok a kitűzött határidő lejártá előtt érkezzenek a fent kijelölt címre.

8. A megállapított feltételeknek teljesen megfelelő hordók készítői a következő pályadíjakban részesülnek:

- I. díj 200 korona,
- II. díj 100 korona,
- III. díj 50 korona.
- IV. díj 25 korona.

9. A díjak odaitelésére jury fog alakittatni, a melynek 2 tagját a földmivelési m. kir. miniszter, kettőt a budapesti tőzsde választmánya, kettőt a budapesti kádár, esztergályos stb. ipartestület, kettőt a hentesipartestület fogja kiküldeni, míg hét tagját az országos iparegyesület fogja kinevezni s pedig hármát saját tagjai köréből, kettőt a fővárosi zsirkereskedők és kettőt a dongafakereskedők közül.

10. Az országos iparegyesület fentartja azon jogát, hogy a jury propozíciójára a díjakat több pályázó között is feloszthassa.

11. A díjat nyert hordók az országos iparegyesület tulajdonába mennek át.

Kelt Budapesten, az Országos Iparegyesület végrehajtó bizottságának 1903. évi február hó 17-én tartott üléséből.

Felhívás.

Olvasóinkat felkérjük, hogy a mennyiben oly esetek jutnak tudomásukra, hogy közhivatalok kiírt szállításoknál a magyar ipart mellőzik, ezen eseteket lehetőleg kimerítően tudassák szerkesztőségünkkel. A beküldők nevei részünkről titokban tartatnak.

Ipartestületi ügyek.

A szegedi ipartestület február hó 22-én tartotta meg az évi rendes közgyűlését *Lábdy Antal* elnöklése mellett. Az iparhatóságot *Szűcs József* iparhatósági biztos képviselte.

A közgyűlés nagy érdeklődéssel folyt le. *Lábdy Antal* elnök üdvözlő a népes gyűlést azon meleg érdeklődésért, melyet az ügyek iránt tanusítanak, most midőn a vezetőség ujjaszervezése van napirenden, jelezvén az alapszabályokban előírt határozatképes szám jelenlétét, az ülést megnyitván s a napirend előtt tartalmas beszédben tett visszapillantást a három év előtt nyert megbízatás alatt teljesített működésről, ugymond: az elnökség mindig a legjobb tudása szerint a legszigorubb lelkiismeretességgel teljesítette megbízatását a testületi érdekek előmozdítása körül s ha nem mindig érte el a várt eredményt, az nem az elnökségen mult, hanem — az igazság kedvéért kimondja — több esetben az érdekelt iparosok részvétlensége juttatott több üdvös kezdeményezést a megfeneklés zátonyára. Ilyen volt a nagyszámu iparosok részére alakítani szándékolt betegsegélyző-pénztár létesítése, melyet nagy munkával előkészítettünk, alapszabályait megalkottuk és midőn az alakulásig eljutott, megakadt az ügy az érdekelték közönyén. Ilyen volt a nyugdíjintézmény, melynek üdvös voltát az egész kamarai kerület iparossága elismerte és nagy lelkesedéssel fogadtatott s a kamara területén levő 33 ipartestület az előkészítő munkálatok költségeihez a hozzájárulást is megszavazta. Az alapszabályok szétküldettek, sőt az ügy előmozdítása céljából buzditó gyűlések tartattak, de sajnos, az alapszabályokban előírt 1000 tag nem jelentkezett és így az iparosság javára tervezett jótékony intézmény még ma is a függő kérdések közé tartozik.

Az országos iparosgyűléseken mindig kivette részét az ipartestület, mely egy évtized óta küzd az ipartörvény módosításáért, az iparszabadság által teremtett kontárok tisztességtelen versenye ellen, a rabipar szabályozásáért, mind- eddig — sajnos — kevés sikerrel. Reményleni lehet azonban, hogy a most alakulóban levő iparos árucaarnok-szövetkezet létrehozásával megtörik a közönbösség jege s egy reménysugár tör keresztül a nembánomság felhőin, mert ez az intézmény ma már a megoldás medrébe jutott, és annak üdvös hatását Szeged iparosai nemsokára élvezni fogják.

Végül fölemlítette azt a veszteséget, mely az ipartestületet buzgó elnökének, *Kalmár István* nak elhunytával érte s tudomására hozza a közgyűlésnek, hogy a január 10-én tartott előjárósági ülésen a boldogultnak érdemeit jegyzőkönyvileg megörököltette és elhatározta az előjáróság, hogy termünk részére az elhunytanak olajba festett arcképét megrendeli és kéri a

közgyűlést ezen intézkedések tudomásul vételére annál inkább, mivel a boldogult családja ipartestületünknel 600 koronás alapítványt tett le szegény iparosok támogatására.

Ezután pénztárnok terjesztette elő a pénztárkimutatást és az évi zárszámadást.

Az ipartestület mult évi bevétele 16,205.73 koronát, a kiadás pedig 15,378.43 koronát tett ki. Vagyona (beleértve az ingatlan vagyont értéket is) az év végével 86,708 korona 14 fillért képviselt.

Az ez évre előirányzott bevétele 16,873 korona 29 fillér, a kiadás pedig 14,844 korona 77 fillér.

Egy-két tag hozzászólása után tudomásul vette a közgyűlés az előterjesztéseket s a fölmentvényt megadta úgy az elnökségnek, mint a számvizsgáló bizottságnak.

Ezután elnök a megbízatást a közgyűlés rendelkezésére bocsájtotta, ajánlja egy körelnök választását, ki a választást vezesse, melyre *Császár József* lett közfelkiáltással megválasztva, ki elrendelvén az elnökválasztást.

Reiner Károly és *Lábdy Antal* nevét hangoztatták, míg végre a pártok azon megállapodásra jutottak, hogy *Reiner Károlyt* elnöknek, *Lábdy Antalt* I. alelnöknek egyhangulag kikiáltották; II. alelnökké szavazattöbbséggel *Kosóczki Pál* választott meg. Ezután az előjárósági tagok választására került a sor.

Végül *Balogh Endre* szólalt fel *Szakáll József* által emelt, de már letárgyalt vádak ügyében. A közgyűlés a felszólalás fölött napirendre tért.

A közgyűlés d. e. fél 12 órakor ért véget.

A hazai ipartestületek központi bizottsága folyó évi február hó 15-én *Thék Endre* elnöke alatt ülést tartott az országos iparegyesület helyiségeiben. Elnök mindenekelőtt meleg hangon emlékezett meg a hazai iparosság két uttörő munkásának, *Benigni Sámuelnek* és *Kalmár István* nak elhunytáról, kiknek érdemeit a bizottság jegyzőkönyvileg örököltette meg.

Fölkérte továbbá a bizottság a debreczeni kereskedelmi és iparkamarát, hogy néhai *Ráth Károly* emlékének megörököltése tárgyában a kongresszus által elhatározott intézkedéseket a saját hatáskörében tegye meg. Intézkedett a bizottság a kereskedelmi miniszterhez intézendő fölterjesztések megszövegezéséről. Erre a munkára a központi bizottság *Achim János*, *Gelléri Mór*, *Horváth János* és *Soltész Adolf* előadókat kérte föl.

Thék Endre elnök jelenti, hogy az ipartestületek országos szövetségének létesítése érdekében az elnökség 338 fölhívást bocsájtott ki. A fölhevítettak közül belépett 3, csatlakozását jelentette be 15, a belépést a közgyűlés határozatától függővé 12, föltételes belépését följánlotta 4, a belépést megtagadta 24, nem válaszolt 280 ipartestület. A központi bizottság élénk

eszmecsere után, melyben Szávay Gyula (Debreczen), Kujniss Gyula (Losoncz), Sugár Ignác (Miskolcz), Rosenauer Lajos (Besztercebánya), Melkó Bertalan (Budapest) és mások vettek részt, a bejelentett semleges eredményt tudomásul vette s miután itt egy kongresszusi határozat elintézéséről van szó, fölkeri az elnökséget, hogy a még kint levő válaszokat évközben sűrűsége meg s ehhez képest állítsa össze annak idején végleges jelentését a legközelebbi kongresszus elé. — Gelléri Mór főjegyző jelentést tett a kongresszusi napló elkészültéről és szétküldéséről és a többi folyó ügyekről, melyeket a bizottság tudomásul vett. Elnök bejelenti, hogy a kongresszusnak az önálló vámterületre vonatkozó fölterjesztését, melyet mintegy 320 ipartestület képviselőjében a kongresszusnak mintegy 295 tagja irt alá, gróf Zichy Jenő a képviselőházhoz benyújtotta. — Végül a pénztár állásáról szóló jelentést vették tudomásul, mire az ülés véget ért (A hazai ipartestületek központi bizottságának ülési jelentését egyben helyesbítő kiegészítésként hozzuk. Nyilvánított nézetünkben nincs mit elvonnunk, vagy hozzátenni valónk, mert ipartestületeinket eléggé felvilágosítottuk az ipartestületek országos szövetségéről. Szerk.

Dunaföldvár, 1903. febr. 20.

Hogy mily előre haladtak a mi iparosaink, azt az e hó 15-én tartott rendes évi közgyűlésén tapasztaltuk, mert e gyűlés lefolyása és a felvett tárgysorozat igazolta, hogy itt nemcsak munkás, de szorgalmas, művelt emberek tanácskoztak. A gyűlésen körülbelül 100–120 iparos volt jelen. Az elnöki megnyitó, mely magas szárnyalású volt, röviden felsorolta az elmúlt év eseményeit, melyekből felemlíthetjük a múlt évben felállított ipartestületi szállóról szóló részt. Itt az elnök rövid visszapillantást vetett a szálló eredetére, s elmondta, mily rég érezte már közönségünk ennek hiányát. S elmondja, hogy közönségünk derék polgársága is át volt hatva az eszmétől, amit azon tény igazol, hogy adakozásokból befolyt a szállóra 1416 K., színelőadásból 450 K. A ház értéke 3600 K. Ez azonban az elnöki előterjesztés szerint pár év alatt törlesztve s így az iparosoknak egy tehermentes szállója lesz s majd még többet tehet az iparos érdekek támogatására. Az elnöki jelentés tudomásul vétetett. Most az elnök megköszönte úgy az ő mint tisztársai nevében a bizalmat és lemondott az állásukról. Minthogy a többség titkos szavazást kért, az elrendeltetvén. A választás is igazolta, hogy a vezetőség megérdemli a bizalmat, mert majdnem mind azok lettek újból megválasztva, kik előbb is a társulat élén állottak. Elnök lett: Haan Gyula, alelnök: Györkő Lőrincz, pénztárnok: Zsarnay János, és jegyző: Bernáth Lajos. A választással mindenki meg van elégedve. — k.

A hódmezővásárhelyi ipartestületi tagok figyelmébe!

Tóth József ipartestületi elnök 1903. év február hó 19-én egy értekezletet hívott össze az ipartestületi iroda helyiségébe, a melyen részt vettek: Tóth József elnök, Szabó Mihály alelnök, Hegedüs János alelnök, Megyelka Lajos, Tokodi Ferencz, Felix Lajos, Feiner Mór, Kmetyó János, Gajjas Károly, Oshovics József, Tokody Sándor, Szabó Mihály szürszabó és Keresztes Gyula.

Tóth József ipartestületi elnök üdvözlővén a jelenlevőket, előadja, hogy mennyire látja szükségesnek az iparosokról gondoskodni haláluk esetén, így egy alkalmas temetkezési társulatot kívánna az ipartestület kebelében létrehozni, s ennek megbeszélése tárgyában hívta össze az érdekelteket.

Mivel az iparosok napról-napra nehezebb anyagi helyzettel küzdenek, úgy, hogy elhalálkozásuk esetén a visszamaradt családtag nem képes a felmerülő temetkezési költségeket előteremteni, hanem utalva van azt segélyekből vagy a város által eszközölt segély útján beszerezni:

Ezekre nézve az értekezlet, ezen tervbe vett temetkezési társulást több tag hozzászólása útján magáévá tette és kimondotta, hogy egy ilyen temetkezési társulat felállítása csak hasznos és üdvös lehet az iparosokra, miért is az értekezlet egyhangulag elfogadta és kebeléből a további intézkedések megtételére a következő tagokat küldötte ki Tóth József elnöklele alatt: Hegedüs János alelnök, Megyelka Lajos, Tokodi Ferencz, Feiner Mór, Gajjas Károly, Felix Lajos és Kmetyó Jánost.

Hódmező-Vásárhely, 1903. február 19-én.

Feiner Mór
értekezleti jegyző.

Tóth József
ipt. elnök.

H I R E K.

— Az aradi fa- és fémpipari szakiskolával kapcsolatos dynamógépkezelői tanfolyam vizsgálóbizottság elnökévé Nesnera Aladár szakiskolai igazgatót, tagjává Fényes Dezsőt, az aradi központi villamtelep igazgatóját és Bejczy Árpád szakiskolai tanárt, póttagjává pedig Simonffy Aladár szakiskolai tanárt nevezte ki a kereskedelemügyi miniszter.

— A czipész-szaktanfolyam. A május hóban Makón tartandó czipész-szaktanfolyamra 30-an jelentkeztek s így a részvétel biztosítva van. A jelentkezők közül 18 önálló iparos, 12 pedig segéd-munkás.

— Iparkiállítás Zsolnán. A kiállítási bizottságnak f. hó 14-én tartott közgyűlésén részt vettek Smialovszky Valér és csetei Herczog

Hátralékos előfizetőinket kérjük, a részükre beküldött

Péter t. elnökök is. Rudnay István elnök a nagy számban megjelent tagok szívélyes üdvözlése után beterjesztette a szűkebb bizottság működéséről szóló jelentését, a melyből a közgyűlés azt a meggyőződést merítette, hogy a kiállítás sikere biztosítva van. A kiállítás megnyitása augusztus 1-ére tűzött ki. — A posztógyár igazgató tanácsa 1000, a zsolnai „Kereskedelmi és Iparbank” 200 kor. segélyt szavazott meg. A külön pavillonok száma eddig 10, a bejelentett résztvevőké 60. — A bejelentés határideje márczius 31-ig hosszabbított meg.

— **A Szeged-kerületi iparmuzeum** a szegedi kereskedelmi és iparkamara házában nyitva áll vidékiek részére naponta, helybeliek részére vasárnaponként.

— **A házalókereskedésnek Csorna,** sopron megyei nagyközség területén való eltiltása tárgyában alkotott szabályrendeletet a keresk. miniszter jóváhagyta.

— **Munkásvédelmi kiállítás.** A német birodalom belügyi hivatala munkásjóléti állandó kiállítást tervez, mely már legközelebb megnyílik. A kiállítás célja a balesetek elhárítása tekintetében eszméket adni a munkaadóknak, a mérnököknek és a munkásoknak. A balesetek elhárítására való legújabb készülékeket és berendezéseket fogják mindenkor bemutatni és lehetőleg módot nyújtanak annak a megfigyelésére, hogy a készülékek miképpen válhatnak be. Évégéből szakférfiak előadásokat fognak tartani. A kiállítás fel fogja ölelni az *iparegészségügy* különféle kérdéseit, melyeket szendszeres előadásokban és tanácskozásokban fognak ismertetni és megvitatni.

— **A budapesti (ipari) munkaközvetítő intézetnél** az e heti kimutatás szerint 6223 munkás keres foglalkozást, kik között majdnem minden iparág képviselve van; hiányzik azonban és munkát kaphat helyben: 1 órás ki ivlámpa szerkezetéhez ért, 1 czukorka-készítő üzletvezető; vidéken: 1 nagykoru puskaműves ki kerékpárjavítást ért, 2 órás, 10 kefékötő, 1 mézeskalácsos, 1 kocsilakatos, 1 műköszőrüs, 2 kalapos, 2 gallérvasaló, 7 faesztérgályos, 8 eresztőcsap-esztérgályos, 1 kaptafavágó, 2 fa-szobrász, 10 kádár, 15 bognár, 3 takács, 6 könyvkötő, 1 acczidens-szedő. Keresnek továbbá: fehérnemű vasalónőket, nádszékfonónőt, kalapdiszítónőt, harisnyakötőnőt, derék- és aljvarrónőket és férfi-szabósághoz kézi leányokat. Inasfiukat felvesznek: asztalos, bádogos, czipész, fényező, fa- és műesztérgályos, kárpitos, könyvkötő, lakatos, férfi- és női szabómesterek, kereskedők, fényképészek, nyomdák és gyárak. — Tanuló leányokat pedig: könyvkötők, művirág-készítők, nyomdák és gyárak, varrodák. Jelentkezni kell az intézetben VIII. k., József-körut 36. sz. a.

— **Tánczvizgalom.** Az O. P. Egyesület szegedi választmánya Juránovics Ferencz, Kass

János, Szarka István, Danczinger János és Rittinger Károly díszelnökök védnöksége alatt, f. évi márczius hó 5-én, a „Tisza-szálloda” összes termeiben jótékonyceziú zártkörű tánczvizgalmat tart. A tiszta jövedelem az O. P. E. szegedi választmánya könyvtára javára fordítatik.

— **A szegedi dalárda** ma este tartja dalestélylyel kapcsolatos tánczvizgalmát a Tisza-szállodában.

— **A szatmárnémeti iparos-dalárda** és az iparos-ifjak köre folyó hó 24-én egyleti helyiségekben társas vacsorát rendeztek, mely a szó szoros értelmében sikerültnek mondható.

— **A bácskurai ipartestület** által f. hó 22-én rendezett társasestélylyel kapcsolatos zártkörű tánczvizgalma várákoszáson felül jól sikerült. A nagyszámu felülfizetések a testületi iparos-rokkantak pénztárát szép összeggel gyarapították.

— **Uj fémvámok.** Az egyiptomi vámigazgatóság új fémvámokat léptetett életbe, a melyek 1902. decz. 1-től 1903. évi május 31-ig maradnak érvényben.

— **Kivitelünk Corfuba.** Corfui konzulatusunk az elmúlt évben a monarchiából oda bevitt czikkek kimutatását közli, a mely jute, kézmű, oxford, zefir, üveg, táblaüveg, drót, vas, majolika, porcellán és faárakra vonatkozik, továbbá az ottani piac fizetési szokványait is magába foglalja.

— **Olvasóink szives figyelmébe ajánljuk Hoffmann Hugó első szegedi fehérnemű gőzmosó- és fényvasaló ipartelepének mai számunkban közölt hirdetését.**

Mindenki tudja, hogy a Mauthner-féle impregnált takarmányrépamag a legnagyobb termést adja, hogy konyhakerti magvaiból a legjobb főzelék és zöldség terem és hogy virágmagvaiból fakad a legszebb virág. Szóval a Mauthner-féle magvak a legjobbak, készletei a legnagyobbak és árai igen olcsók.

Vállalatok és árlejtések.

(Az e rovatban közölt ajánlati versenyekről — melyek érdekelhetik gazdasággal is foglalkozó iparos, valamint kereskedő olvasóinkat is — bővebb felvilágosítással készséggel szolgálunk, ha a kérdésekhez a megfelelő válasz-bélyeg van csatolva.)

A szarvasi kir. járásbiróság vezetője a járásbiróság új épületének butor- és irodai felszerelésének szállítására. Bánatpénz 5%. Határidő: f. évi márczius 28.

A tordai m. kir. államépítészeti hivatal a maros-ludasi telepen építendő 4 tanyai iskola és a maros-bogáti kisedővódánál szűkegelt iskolai butorok szállítására 3817 kor. értékben. Bánatpénz 5%. Határidő: f. évi márczius 16.

A nagybecskereki m. kir. államépítészeti hivatal a közutakra szükséges beton vagy kő kilo- és hektométer oszlopok szállítására 20,379 kor. 76 fillér. Bánatpénz 5%. Határidő: f. évi márczius 16.

postatakarékpénztári lapon fizetéseiket teljesíteni.

Kérdések és feleletek.

Kérdések.

14. sz. Tisztelettel kérem a tek. szerkesztőseget, méltóztatna a szerkesztői üzenetek rovatában, a békéscsabai iparos-olvasókör részére a következő szaklapok címzeit, illetve szerkesztősegeit közölni: 1) „Vas és Fémipar“, 2) „Faipar“, 3) „Bőripar“ és 4) „Szabóipar“. Kérésünk ismételése mellett maradtam Békés-Csabán 1903. febr. 28-án hazafias üdvözléssel a „Békés-csabai Iparos-Olvasókör“ nevében Zlehovszky János, jegyző.

15. sz. Létezik-e valamely ipartestületnek kebelében egy temetkezési-egylet? ha igen, kizárólagosan iparosok-e annak tagjai? hányan vannak az egyletben? Milyen a szervezete, hogy eredményesen működhessen? Szíves felvilágosítást kér alapszabályokkal együtt szerkesztőségünk útján egy ipartestület.

Feleletek.

14. számhoz. 1) „Vas és Fémipar“ című lap nem létezik, vagy legalább mi nem ismerjük azt, de ismerünk egy „Fém és Gépipar“ című lapot, Budapest, Koszoru-uteza 23. sz. a. 2) „Faipar“ előttünk ismeretlen, de nem is tudjuk, hogy létezik-e egy másféle, e célnak megfelelő szaklap. 3) Létezik egy „Bőripar“ Budapest, Erzsébet-körút 56. és egy „Magyar Bőripar“ Budapest, Károly-körút 15. sz. a. 4) A „Magyar Szabóipar“ szaklapot Váci Sándor szerkeszti, megjelenik Löblowitz Zsigmond nyomdájában; közelebbi címét nem tudjuk, de megtalálja azt a posta: az általunk megismerttetett adatok nyomán biztosan.

Országos vásárok.

Március 2. Budapest, Dicső-Szt.-Márton.

Március 3. Brulya, Móriczföld.

Márcz. 4. Csurog, Eperjes, Hosszupereszteg, Jakóhalma, Mezőcsát, N.-Bajom (Biharm), Osgyán (Gömörm), Sellye (Baranyam.), Ó-Szőny, Üllő.

Márcz. 5. Alamor, Fehértemplom, N.-Kömlös, Nagy-Kőrös, Szirák (Nógrádm.), Tinnye.

Márcz. 6. Bonyhád, Kurina (Sárosm.), Sárospatak, Szalka.

Márczius 7. Dömsöd, Kisucza-Ujhely.

Márczius 8. Felső-Szivágy, Kabold, Ó-Béba, Ócsova (Zólyomm), Petris, Valaszka-Bella.

Márczius 9. Darány, Haraszkerék, Kis-Marja, Kotor (Zalam.), Sándorház (Zalam.)

Márczius 10. Baán (Baranyam.), Bács (Bácsm.), Báté, Dalbosecz, Daruvár, Dezna, Dráva-Vásárhely, Gyoma, Lengyel-Tóti, Nedelicz (Zalamegye), Szegvár, Tarczal, Nasic.

Márczius 11. Lövő (Pozsonym.), N.-Sink, Petrovác, Tóth-Pelsőcz.

Vásár áthelyezések.

A kereskedelemügyi m. kir. miniszter megengedte, hogy Hont vármegye területéhez tartozó Egeg községben minden év február 15-ét, május 2-át, július 18-át és november 28-át követő szerdai napon kizárólagos orsz. állatvásár, hogy a Zemplén vármegye területéhez tartozó Tokaj nagyközségben a folyó évi szept. 21-ére eső orsz. vásár ez évben kivételesen f. évi szept. 14-én, hogy a Sopron vármegye területéhez tartozó Pecsényéd községben a f. február 23-ára eső orsz. vásár ez évben kivételesen f. évi augusztus 26-án tartassék meg.

Szerkesztői üzenetek.

(Valamennyi olvasónknak szívélyes üdvözlötünk.)

Zóny István ipart. jegyző. Becses sorait csakis levélben intézhetjük el, ami a legközelebbi napokban fog megtörténni.

Kilvein Lőrincz, Rigyicza. Fenti üzenet önnek is szól.

Kisiparosok országos nyugdíj- és segélyegyesülete mint szövetség, Budapest. Igazoljuk b. sorait, melyeket e. demleges elintézésül a hivatkozott cikk irójának megküldöttük. Bvárjuk ennek nyilatkozatát. Hogy tisztán láthassunk, mellőzhetlennek véljük a teljes alapszabály-szövegnek ismeretét, kérjük tehát egy ilyenek szíves beküldését. Lapunkhoz postabefizetési lapot csatoltunk, a melylyel az előfizetési összeget portómentesen küldhetik be.

Tóth József ipartest. elnök, Hmvásárhelyen. Ipartestület által létesített temetkezési egylet nem ismerünk, de lapunk „Kérdések és feleletek“ rovatában igyekszünk óhajának eleget tenni.

Kereskedelmi és iparkamara, Pozsony. Becses soraira levélben visszatérünk.

Szabó Károly, Zenta. Szíves figyelmét köszönjük; a beküldött felhívásokat tanulmányozzuk.

Jáczi Imre, Perlaez. A postabefizetési lapokat csakis a hátralékos előzetesünknek szántuk, ha ön is kapott, tévedésből történt, tessék megőrizni, előfizetés-megújításhoz is felhasználhatja.

Mészárosok és hentesek lapja, Budapest. A szerkesztői üzenetet tartalmazó lappédányt csakis b. soraiak vétele után kaptuk kézhez. Vagy az egyik, vagy másik felesleges volt; a levelet köszönjük, mert igazán sohasem vettük volna észre a lap fején levő sorokat.

Kiss József, B.-Csaba. Szépen tartott cikke általános tetszésnek örvend; mult számunkba tévedésből csuszott be a „Befejező közlemény“, mely csak a jövő héten fog bekövetkezni.

Érdeklődő. A Szegeden létesítendő papirgyár tervéről igenis van tudomásunk, mely ügyben Ordódy fővárosi mérnök fáradozik, a ki legközelebb Szegedre jön, hogy itt a tényező körökkel személyesen érintkezzék.

Békéscsabai iparoskör. Tessék a Kérdések és feleletek rovatunkat olvasni.

Cs. I., Szeged. Az ipartestület belélettét nem bolygatjuk, az nem a mi hivatásunk. Jogában állott mindazt, a mit nekünk elpanaszolt, a mult heti nagygyűlésen szó tárgyává tenni; sőt panaszát írásosan is beadhatja a testülethez, melynek előjárósága bizonyára megvizsgálja azt és ha indokolt a panasza, úgy nyugodt lehet, segíteni fognak rajta. Az újságbani vitatkozás nem vezetne célhoz.

Dorosmai. A betegsegélyző-pénztár a dijnak egész összegét Önön követeli, akár levonta Ön segédétől a reá eső részt, akár nem. Ha nem vonta le a fizetésből a dijnak segédére eső kétharmadrészét, úgy az csakis az Ön, nem pedig a betegpénztár kárja lehet.

Schlesinger M., Baja. Oly gyékénykészítő telepet, mely tullepné a házi ipar határát, nem ösmerünk.

Kérjük olvasóinkat, kérdezősködések vagy megrendeléseknél, „A Mi Lapunkra“ hivatkozni leveleikben.

A legfinomabb petroleum-minőségek
kaphatók
a Szegedi Petroleum-Csarnokban
Maros-utca 9. szám alatt.

A legkisebb mennyiség is (4 litertől kezdve) házhoz szállítatik.

!!! Hatóságilag engedélyezett !!!

Első szegedi

FORGALMI IRODA

Bástya-utca 17. (Pollitzer-ház.)

Van szerencsém a n. érdemű közönségnek tudomására hozni, hogy fenti irodámban mindennemű nemesebb elemeket, nagy összekötéseimmél fogva, rövid idő alatt az egész országban elhelyezek: pld. kereskedő segédek, könyvelők, irnokok, magántanítónők, nevelőnők, bonnek, kulcsárnők, gazdatisztek, ispánok, gyárnokok minden szakmában stb.

Ház- és földeladás

örökáron és haszonbérletbe.

!! PÉNZ !!

Jelzálog-kölcsönök

házakra és földekre,

1, 4½ és 5%-os kamatra,

10, 20, 30, 40, 50, 60 évi lefizetésre.

Végre házasságot is közvetíték és azt legnagyobb titoktartás mellett, legnagyobb lelkiismerettel bonyolítom le.

MUNKAKÖNYVEK legjobb kivitelben,
legolcsóbban kaphatók
Traub B. és Társa
könyvnyomdájában SZEGEDEN.

MAGYARHON ELSŐ, LEGNAGYOBB ÉS LEGJOBB HIRNEVŰ ÓRAÜZLETE.

Alapítva 1847.

Bräusweller János
Szegeden Cs. és kir. kizárólagosan
szab. chronometár- és műórás, feltalálója
a remontoir ingaóráknak
stb. stb.

ÓRAK, ÉKSZEREK 10-évi jótállással
RÉSZLETFIZETÉSRE

Képes árjegyzék bérmentve. Javítások pontosan eszközöztetnek.

ELSŐ MAGYAR
MALOM- ÉS SZERSZÁM-GÉPGYÁR

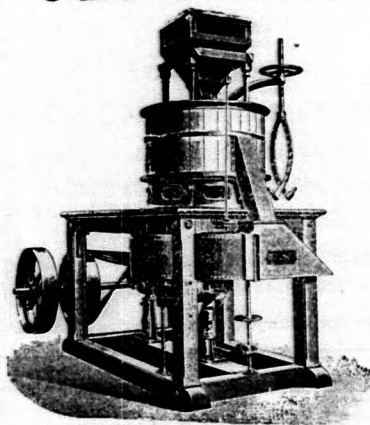
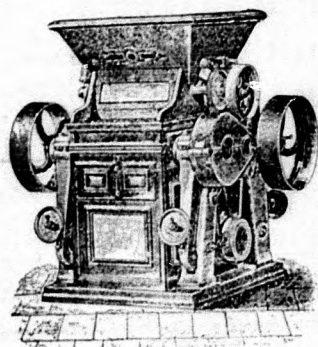
törv. bejegyzett cég

Tóth Sándor Kaposvárrott

gyárt és szállít:

teljes malom- és gyárberendezéseket,
vas- és fém-géprészeket

minta és rajzok után.

Költségvetés és árjegyzék ingyen és bérmentve.

LEGKEDVEZŐBB FIZETÉSI FELTÉTELEK.

Gyors és pontos kiszolgálás jótállással.

Zárt, írásbeli versenytárgyalás

ipari termékek, anyag-, eszköz- és szerszámművek szállítására.

A mezőhegyesi, kishéri, bábolnai és fogarasi m. kir. állami ménesintézetek, a gödöllői m. kir. koronauradalom, a kolozs-tordai m. kir. állami ménesgazdaság és a bukin-palánkai m. kir. állami csikótelepen a f. év végéig fölmerülő szükséglet fedezésének biztosítása végett az alább jelzett áruk szállítására **Budapest a földművelésügyi miniszterium II. emeleti tanácstermében 1903. évi márcz. hó 18-án d. e. 10 órakor** zárt írásbeli versenytárgyalást fogok tartatni, amelyre a vállalkozókat azzal hívom meg, hogy **az ajánlatok ezen versenytárgyalásra legkésőbb 1903. évi márczius hó 10-én délelőtt 10 óráig** nyújthatók be.

A szállítandó áruk a következők:

Portland- és románczement, kőszén-, vas- és aczélanyagok, gőzekekötél, gazdasági kézi eszközök, fémanyagárak, üregárak, kidolgozott bőryanag, len-, kender-, juta- és pamutszövetáru, posztó- és nemeszövetáru, festő- és mázolóanyagok, kenőolajok és zsiradékok, vegyipari készítmények, kénsav, gyógyszerek, ruggyantaárak, papírneműk, nyomtatványok és irodai szerek.

A versenytárgyalás főbb feltételei:

1. A versenytárgyaláson általában csak magyar honosságu termelők, illetőleg Magyarországon valamely illetékes hatóságnál bejegyzett ipari vagy kereskedelmi czégek vehetnek részt.

2. Csakis azon ajánlatok lesznek figyelembe vehetők, amelyek a hivatalosan megállapított ajánlati minták szerint vannak megírva és az általános és részletes versenytárgyalási feltételeknek mindenben megfelelnek.

3. Az ajánlatok akár bérmentes postaszállítás útján (a fenti czim alatt) akár személyes átadás vagy beküldés útján (földművelésügyi miniszterium, félemelet 29. ajtó szám, Segédhivatali főigazgató) nyújthatók be.

4. Az ajánlatok benyújtásának határidejéül kitűzött 1903. évi márczius hó 15-én délelőtt 10 órán (tehát a versenytárgyalás idejét 3 nappal megelőző időn) tul beérkező, valamint pótajánlatok figyelembe nem vétetnek.

Az általános és részletes versenytárgyalási feltételeket, valamint az ezeknek megfelelő ajánlati mintalapokat a gazdasági főigazgatói hivatal (földművelésügyi miniszterium II. em. 81. ajtószám) díjmentesen adja ki, kívánatra az ajánlatot tenni szándékozóknek portóköteles meg is küldi.

Budapest, 1903. február 17.

M. kir. földmiv. miniszter.

**ELSŐ SZEGEDI
HARISNYAKÖTŐGYÁR.**

Babós Elek
kötszövő-gyára Szegeden.

Nagy raktár
minden e szakmába vágó cikkekben.
Egyedüli beszerzési forrás
saját készítésű egész vékony
kötött harisnyákban.
Elvállal fejeléseket, még a vékony
szövéteket is, 25—50 krig.

Olvassuk! **Fontos!**

Nélkülözhetlen háztartási, ipari és gazdaság. cikkek!

KIZÁRÓLAG HAZAI GYÁRTMÁNYU
legszilidabb kivitelű kefeárak a legolcsóbb árak mellett kaphatók:

Ifj. Vajda Sámuel
kefeárugyár nagybani raktárában
SZEGEDEN, Vár-utca 1. szám.

Vidéki megrendelések pontosan és lelkiismeretesen utánvét mellett eszközöltetnek.

Eladás nagyban és kicsinyben. Eladás nagyban és kicsinyben.

Árjegyzék // kívánatra // ingyen // és bérmentve.

Pálffy Testvérek
vasöntöde és gépgyára
Szegeden, Kálvária-utca.

Gyárt: **Borsajtókat.**
Felvonó darut.

ELVÁLLAL:
Gépjavitásokat, új gépek és gép-
részek, vasöntvények készítését.
Szij- és fogaskerekek, tengők,
csapágyak, gőzmalom-, téglagyár-
és kendergyár berendezéseket.

Árlejtési hirdetemény.

A kispeszt-szentlőrinczi állami elemi iskola elhelyezésére szolgáló épület felépítése alkalmával teljesítendő és összesen 62,103 kor. 43 fillérrel előirányzott föld-, kőműves-, elhelyező-, kőfaragó-, vas-, ács-, cserépfedő-, bádogos-, szobrász-, burkoló-, padozati-, asztalos-, lakatos-, mázó, üveges-, kárpitos-, szobafestő-, kályhás- és árnyékszék berendezési, kerítés és kútmunkák elkészítése, illetőleg szállítása iránt a következő feltételek mellett nyilvános árlejtés hirdettetik.

1. Az árlejtésben résztvehetnek mindazon szakértő hazai iparosok vagy vállalkozók, kik üzletük gyakorlására hatósági engedéllyel bírnak.

2. Ajánlat csakis az összes munkákra tehető.

3. A munkákra vonatkozó munkakivonatok és ajánlati minták a vállalkozók rendelkezésére bocsátatnak és kötelesek abba egységeiket beiktatni, a végösszegeket pedig úgy számégyekkel, mint betűkkel, melyek a kiszolgáltattott eredeti iven tételnek.

4. Az 1 koronás bélyeggel ellátott és lepecsételt ajánlatok legkésőbb **f. évi márczius hó 23-ikán déli 1 óráig** a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszterium segédhivatali főigazgatójánál (V. Hold-utca 16. sz.) nyújtandók be

5. Később érkezett, távirati uton küldött vagy pedig utóajánlatok figyelembe nem vétetnek.

6. A beadott ajánlatok a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszterium kebelében **folyó évi márczius hó 24-én délelőtt 11 órakor** (V. Vadász-utca 33. III. emelet 13.) nyilvánosan felbontatnak.

7. Tartoznak ajánlattevő vállalkozók az általános feltételek 6. §-a szerint, az ajánlati összeg ötszázalékának megfelelő bánatpénzt, az ott körülírt módozatok és kikötések mellett, a budapesti IX. ker. m. kir. állampénztárnál, az ajánlat benyújtása előtt letenni és az erről szóló nyugtát az ajánlathoz csatolni. Az ajánlathoz készpénz vagy értékpapír bánatpénzül nem csatolható.

8. Fentartja magának a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter azon jogot, hogy ajánlattevő vállalkozók közül — a jutányosság szem előtt tartása mellett — a munka kivitelével és végrehajtásával azt a vállalkozót bizza meg, ki a jól és helyesen készített munkák teljesítése iránt már eleve is legtöbb biztosítékot nyújtani képes

9. A munkára vonatkozó különleges feltételek és tervek Herczegh Zsigmond és Baumgarten Sándor építészknél (Budapest, VIII. ker., Köztemető-ut 4 szám) naponta d. u 3—6 óra között megtekinthetők és ugyanott fognak az ajánlati minták és munkakivonatok a jelentkező vállalkozóknak kiszolgáltattani.

10. A munkák az átadás napjától számítva 6 hónap alatt befejezendők lesznek.

Budapesten, 1903. évi február hó 12-én.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszteriumtól.

Törlesztéses kölcsön.

Városi bér- és lakházakra, telkekre, mezőgazdasági birtokokra, sőt még csak építkezés alatt levő bérházakra is a létező

**legolcsóbb
jelzálogi törlesztéses**

pénzkölcsön

nyerhető az alábbi évi annuitások mellett: **10 éves kölcsönöknél** 12.82%-ra, **20 éves kölcsönöknél** 7.60%-ra, **30 éves kölcsönöknél** 6.10%-ra, **40 éves kölcsönöknél** 5.40%-ra, **50 éves kölcsönöknél** 5%-ra, mely százalékban ugy a kamat, valamint a törlesztéses hányad már befoglaltatik. Községi tartozások convertáltaknak a legolcsóbb kamatláb mellett. A fél részéről a kölcsön bármikor visszafizethető.

Pongrácz Mihály és társa

bank- és váltóháza

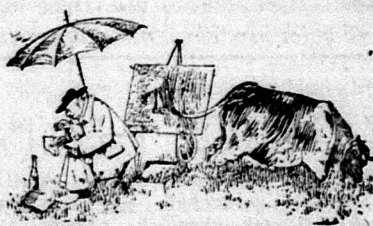
S Z E G E D E N.

Országos műfestészeti, iparművészeti intézet.

Főt. papságnak biboros hercegprimás Ó Eminenciája, 67,698. sz. a. és Tolnai Festetich Tasziló gr. ur ó nagymélt. által ajánlva. Az oktatást ó nagymélt. Császka Gy. kalocsai érsek ur nagylelkű áldozatkészsége folytán olaszországi műfestők és mómárványozóktól nyertem.

Számos elismerő nyilatkozat.

!!!Pártoljuk a magyar iparművészetet!!!

Templomfestés stíl szerint. Gipszmárvány (stucco). Oltárképek, oltárépítés és márványozások. Tervek, rajzok készítése, nagyítása. Toronykereszt aranyozások állvány nélkül. Olajba festett oltárképek festése művészi kivitelben bámulatos olcsón.

1 kép	240 cm. m.	140 cm.	széles	80—120	frt
1	180	120		50—80	
1	83	55		25—58	

Szegényebb községek 25% engedményben részesülnek.

Legújabb találmányom **nedves falaknak szárazzá tétele** festés által, grundolás felesleges, hulladékok nem léteznek a

magyar nyelvenél,

amely kizárólag csak nálam kapható. — **100 kilo 25 kor.**, úgy, hogy meghígítva egy kiló enyv **csak 4 fillérbe** kerül. De a festőnek azáltal is nagy előnyére van, mert oly kész enyvet kap, amelyet bármily vízzel megritkíthat, szagtalan, főzni nem kell és sok időn át tartható, mert nincs romlásnak kitéve.

BÁTORI (BLASKOVITS) MIHÁLY, műfestész,
Szabadka, VII. ker., Erdő-utca 66. sz.

KUNITZER JENŐ

ortopéd és különlegességi cipész-üzlete
SZEGEDEN, Kossuth Lajos-sugárút,

szemben a Csikós-féle söresarnokkal

Kitűnő munkámmal a legkényesebb igényeket is legjobban kielégitem. Erzékeny lábaknál felette nagy gondot fordítok.

Gyors, pontos, gondos és olcsó munkát ígérve, kérem becses rendeléseit.

Frankel Jakab

első alföldi paszomány-áru ipartelep
Szegeden,

készít mindennemű női- és butor-paszomány-árut a legegyszerűbbtől a legfinomabb kivitelben a legjutányosabb áron.

Tisztelt iparostársaimat kérem hazai készítményeimet támogatni, kiknek bármily becses megrendeléseit kiváló gondnal eszközölöm.

Tisztelettel

Frankel Jakab paszományos,

Szeged, Ipar-utca 1.

Kitüntetve a szegedi iparpártoló-bizottság által elismerő oklevéllel.

Első szegedi

fehérnemű gőzmosó és fényvasaló ipartelep.

SZEGED, Zrinyi-utca 10.

Ipartelepem berendezése oly nagy méretű, hogy naponta 5000 darab fehérnemű kimosását és vasalását a kívánható legszebb kivitelben elvállalhatom. A házi kezelés feltétlenül többre kerül.

A mosásra és vasalásra átvett ruhaneműket 24 óra alatt tisztán visszaszállítom. A mosás tisztán gőzzel, chlormész és egyéb fehérneműt rongáló kéros anyagok vegyítése nélkül történik.

Árak mosás és vasalásért:

Férfi ing 24 fill.	Gallér 4 fill.	Asztalkendő, feh. 3 fill.
Női ing 14 »	Kézező 4 »	» tarka 2 »
Gyermek ing 16 »	Puha ing 10 »	Lepedő 8 »
Háló ing 10 »	Zsebkendő 3 »	Dunnahaj 12 »
Háló kabát 24 »	Törülköző 6 »	Párnahaj, nagy 8 »
Férfi alsónadrág 8 »	Asztalterítő, nagy 10 »	Párnahaj, kicsi 6 »
Női nadrág 12 »	Asztalterítő, kicsi 8 »	Pikké mellény 30 »

Asztalfutók, kézimunkák a legolcsóbb áron.

Csipkefüggönyök tisztítása és festése megegyezés szerint.

Nagy ruhamosások igen olcsó átlag-áron elvállaltatnak.

— A ruhák a háztól és házhoz szállítatnak. —

Becsés megrendelését kérve, vagyok kiváló tisztelettel

Telefon 394. sz.

Hoffmann Hugó.

BRAUN JÁNOS

első alföldi hangszerkészítő és látszerészeti üzlete

Kárász-utca 7. SZEGEDEN. Kárász-utca 7.

Az eredeti

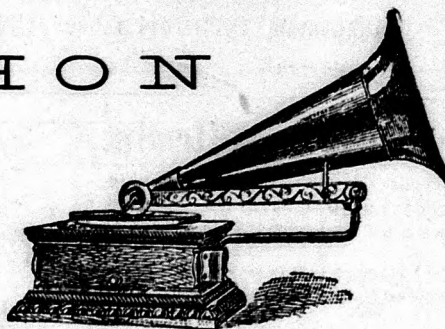
GRAMMOPHON

tulajdonosának élvezetet nyújt,
míg utáztatok csak boszuságot okoznak!

Tisztán és érthetően beszél a világ minden nyelvén, nevet, dalol, zenél. — Visszaadja a világ legkitűnőbb szónokok beszédeit és énekesek, valamint egész zenekarok hangjait a leghűbben.

Mivel automatikusan is kapható, pénzbedobással vendéglősök és kávéházak részére, szórakoztatás mellett, még jó keresetforrás is.

Eredeti gyári árak.

Árjegyzék, valamint a kapható kotta-(játék)-lapok jegyzéke díjmentesen.

Javítások gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

Ajánlja továbbá a legjobb minőségű, saját készítésű

FÚVÓ ÉS VONÓ-HANGSZEREIT

és ezek alkatrészeit, mint: legfinomabb olasz és német bélhúrokat, vonókat stb. — Dús raktárt tart mindennemű hegedűk, gordonkák, gitárok, cziterák, nagybőgők, tamburák, czimbalmok, sipolák (clarinetok), fuvolák, okarinák, harmonikák és különféle hangszerek, mindenféle rézfúvók és zenélő automatákból.

Nagy választék orrcsipek, szemüvegek, táv- és látosövek, szesz-, hő- és légaülmérők-, vízmértékek- és rajzeszközökben.

Egyedüli készítője a megedzett rugékony acélszemüvegeknek.

Javítások gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

Nagy képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

Nyomatott Traub B. és Társa könyv- és nyomdájában Szegeden.